

NEGYEDIK ÉVFOLYAM

1927

HOGYAN BÁNNAK A MUNKÁSBIZTOSÍTÓ PÉNZTÁRBAN A BETEGEKKEL?!

Én 1926. év augusztus hó 18-ától október 15-ig a brestovaci munkásszanatóriumban voltam gyógykezelés alatt tüdőbaj miatt. Amidőn onnan eljöttem, az ottani főorvos írással igazolta, hogy idehaza még hosszabb ideig van szükségem gyógykezelésre, és hosszabb ideig nem szabad dolgoznom a betegségem súlyos volta miatt.

Hazaérkeztem után felülvizsgálaton kellett megjelenni az itt úgynevezett orvosi tanács előtt, amely két orvosból, dr. Bartha és dr. Klein Adolfból állott. Az utóbbi orvos arról nevezetes a pénztári betegek előtt, hogy ha valakinek feje fáj, reumája van vagy tüdőbaja, akkor ugyanazt az orvosságot – recept nélkül – salilicint, codeint vagy aszpirint ad a következő megjegyzés kíséretében: „A jövő héten már mehet dolgozni, hiszen egészen jól néz ki!” Az orvosi tanácson dr. Klein úr hozzá sem fogott a vizsgálathoz, hanem kijelentette a diagnózist: „Maga elég kövér és már mehet dolgozni.” Amidőn azonban felmutattam a szanatóriumban kapott orvosi véleményezést, akkor dr. Bartha „úr” megmarkírozta a vizsgálatot: megkopogtatott. Majd németül összesúgtak valamit, és utána kijelentették, hogy kapok még háromheti pihenőt, és azután mehetek dolgozni. Én ebbe nem nyugodtam bele, hanem kértem kalciumoltásokat, amit a szanatóriumban is kaptam. Klein dr. azonban – akihez kezelés végett ki lettem utalva – kijelentette, hogy itt nem adnak más oltást, mint amilyent mások is kapnak.

Ilyen tortúrák után dr. Szántó főorvoshoz folyamodtam, aki kezelőbár-cámra rávezette a kalciumoltások szükségességét. Ennek dacára sem kaptam meg a kezelőorvos – dr. Kleintől – az előírt orvosságot, hanem újra komisszió elé citáltak november 9-én, ahol dr. Bartha és dr. Klein kijelen-

tették, hogy nincs semmi bajom, csak egy kis tüdőgyulladás, amittől ugyan egész nyugodtan dolgozhatok. Ezen véleményt írásban kértem a komissziótól, amit az nem adott meg. Nem tehettem tehát egyebet, mint privát orvoshoz: dr. Schafferhez mentem, aki megállapította a köpetből, hogy igenis sok Koch tbc bacilus van. Ezen vélemény alapján jelentést tettem a pénztár igazgatójánál, aki jegyzőkönyvet vettetett fel és egyben utalt dr. Szántó főorvoshoz röntgenvizsgálatra, aki megállapította, hogy tudom meg van támadva, és két tanú előtt kijelentette, hogy ha a komisszió tagjai is olyan betegek volnának mint én, akkor bizony ők sem dolgoznának.

Röntgenvizsgálat után a főorvos kibővített komisszió elé utalt, ahol részt vett dr. Markovics is, akinek kérdésére előadtam ügyemet és hogy panaszt emeltem a komisszió ellen. Ismét sűgás-bűgás lett az eredmény, meg az, hogy elbocsájtottak – anélkül, hogy valami pozitív megállapítást a kezelőlapomra vezettek volna rá –, és azt mondták, hogy az eredményről értesíteni fognak. Egypár nap múlva megtudtam, hogy a további gyógykezelést és a táppénz kiutalását megtagadták.

Most újra a főorvoshoz fordultam, aki azt válaszolta: amit tehettem, azt megtettem.

Nem volt ezek után mit tennem, mint november 30-án a központhoz fordulni panasszal, amelytől december 17-én azt az átirati értesítést kaptam, hogy ügyemet leküldték Suboticára a pénztárnak, ahol megsűrgettem az elintézést. De ott kijelentették, hogy beletelik fél év, amíg az ügy elintézést nyer. Űgy látszik, ha pénztári tagnak ilyen űgye van, meg is halhat, amíg az elintézésre kerül. A munkással nem törődnek. Az csak arra jó, hogy befizesse a járulékot. Ha azonban megbetegszik, akkor olyan lekiismeretlen orvosok kezébe kerül, akik vagy nincsenek tisztában az orvosi tudománnyal, vagy pedig dr. Klein Adolf befolyása alá kerülnek, hogy a jelen esetben bosszűját érvényesíteni tudja azért, mert már két elűzű esetben jegyzűkűnyvet vettettem fel ellene. Csak lelkiismeretlenség kell ahhoz, hogy egy orvos, akinek pozitív röntgen és köpetvizsgálat áll a rendelkezésűre, mégis csak tűdűtágu-lást állapít meg. Éppen az ilyen és hasonló ezer és ezer visszaélés kell hogy

a munkásságot egyszer öntudatra ébressze és egységes frontba tömörítse, hogy visszaszerezze autonóm jogát a pénztári ügykezeléshez, eltávolítsa a pénztár szolgálatából a bruzsoá diktátorokat, akik a munkásnak, ha valami baja van is, rámondják, hogy egészséges. S ha pedig fél lába a koporsóban van, mehet dolgozni, és ha nem tetszik, apellálhat az úristenhez.

*Süllei Balázs pénztári tag
(festőmunkás)*

1. szám (január 2.)

***A város és a falu dolgozóinak
legnagyobb pusztítója, legveszélyesebb
ellensége: a szervezetlenség.***

A mi községünkben is nagyon sok visszaélés, megrablás éri a munkaadó, tőkésosztály részéről a munkásságot. A visszaéléseiről és falánkságáról híres „nagyságos” Ungár Béla „úr” mellett valamennyi majdnem láthatatlan lényé törpül, és így groteszkként emelkedik fel, mint valami vérengző szörnyeteg, amely csattogó fogait a munkások éhbérére vicsořitja.

De vizsgáljuk csak meg, hogy e a burzsoá agyaraival miként falja fel a munkások éhbérének javát. Egy jellegzetes esettel illusztráljuk ezt a falánkságot.

Az elmúlt (1926) aratási munkaidényre huszonhárom munkás szerződött le a fönt nevezett „nagyságos úr”-hoz. A megegyezés szerint a munkásoknak kötelességük az „uraság” összes kalászos vetését learatni, amelyért a betakarított termény tizenkettedik részét kapják. Ezenkívül minden egyes munkásnak 6 lánc kukoricát kellett kapálni, szedni és az ehhez tartozó munkát elvégezni. Az aratás-cséplési munkálatok befejezése után a munkaadó úgy biztosította magát a munkásokkal szemben – az őszi idény munkálatainak pontos elvégzésére –, hogy azoktól a már megkeresett munkabérből, a természetben kiadandó 12-ik részből levont fejenként két-két métermázsza búzát.

Nem különb Ungár „nagyságos úr”-nak eljárása a munkásokkal szemben egy másik esetben sem. A nyári dunai árvízveszedelem alkalmával – amely a jugoszláviai burzsoázia „gondosságát” és „előrelátását”, no meg a nép „gazdasági biztonságának lelkiismeretességét” bizonyítja – a hatóságok fűhöz-fához kapkodtak fejtellenül. Erőszakkal elvitték a falu földmunkásait hetekig tartó ingyen robotmunkára olyan időben, amikor a falu népe legnagyobb erőfeszítéssel törekszik magát biztosítani téli – éhenhalással fenye-

gető – napokra. Amint mindenünnen elvitték és mindenkitől követelték a hatóságok az árvízveszedelem ellen a munkásokat, úgy „nagyságos” Ungár úrtól is hat munkást követelt, hogy küldjön az apatini gátak erősítésére. A „nagyságos és jólelkű” Ungár „úr” a „kecske is jóllakjon meg a káposzta is megmaradjon” elvi alapon állva a hatósági követelésnek eleget akart tenni, de a pénzét is meg akarta tartani, amit különben ki kellett volna fizetni az előállítanadó munkásoknak. Az elvi álláspontját úgy oldotta meg a pénzéhes földbirtokos, hogy az aratómunkásokból – minden élelem és pénz nélkül – hatot elküldött az „ingyen robotra”.

A munkások a „kötelező” háromnapi robotról visszajövet, kijelentették, hogy ők nem azonosítják az „úr” kecske és káposzta elvi álláspontjával magukat, hanem kérik a jogos százdináros napibér megtérítését, amely összeget a hat munkás a visszamaradt és helyettük dolgozó aratómunkások között akart szétosztani. A „nagyságos úr” azonban azt válaszolta, hogy ő bizony egy fityinggel sem ad többet, mint ami jár. A tizenkettedik részt megkapták, s ha ez a kielégítés nem tetszik, úgy appellálhatnak az istenhez. A burzsoá okoskodását azzal indokolta meg, hogy a hat munkás helyett, amíg ők a robotot végezték, a többi munkások dolgoztak. S még máig sem adta ki a háromnapi jogos munkabért.

Elhisszük a „nagyságos úrnak”, hogy így a „kecske és káposzta” érvelése önnek hasznot hajtott, de a munkások megkárosítása, egyenesen megrablása árán.

Megjegyzendő végül, hogy a munkások minden – a szerződésbe foglalt – kötelezettségének eleget tettek, csak öt munkás különböző körülmények miatt, amiket pedig a burzsoá törvények is elfogadnak mentségül, nem fejezhették be a kukoricaszedést. Bár itt is falhatott egypár harapást a munkabérből, mégsem volt hajlandó az aratómunkásoknak a szerződés szerint jogos – de jogtalanul visszatartott – két-két (...) kiadni. A falatozást pedig úgy intézte el a „nagyságos úr”, hogy öt munkásra eső és ki nem adott munkabéren alul fogadott munkásokat, akik befejezték a kukoricaszedést. De hát a munkabérfaló földbirtokos úrnak kevés volt ám az a haszon, amit az

öt munkás kétszeri kukoricakapálással hajtott, de még rákényszerítette az éhbéren robotolókat, hogy maguk mellé állítsanak más munkásokat is.

Csak folytassa profitéhes gyomrának kielégítését, burzsoá szörnnyeteg, és vigyázzon, hogy úgy ne járjon, mint a mesebeli kígyó, amely a zsíros szurkos kócgombócokat megette és kirepedt a gyomra.

2. szám (január 9.)

***Fiataloké a jövő! Ifjúmunkások, jertek
a mi küzdő táborunkba!***

A SUBOTICAI RUFF CSOKOLÁDÉGYÁR MUNKÁSAINAK HELYZETE

(Helyi munkáslevelezőnkől)

A fiatal jugoszláv burzsoázia féktelen kizsákmányolásáról és vadállatias bánásmódjáról tanúskodik az alábbi tény, melynek színhelye Vilsonova ulica 11. száma alatt levő Ruff csokoládégyár nevű munkásnyúzda. E letagadhatatlan s megdönthetetlen tény bizonyítására adatokat sorakoztatunk fel, amelyek a szervezetlen munkások és munkásnők borzalmas helyzetének képét tárják a szervezett és szervezetlen munkások és munkásnők elé okulásul.

A fent gyárnak nevezett munkásnyúzdában körülbelül 40 munkás és munkásnő dolgozik. A munkaidő 9, 9 és fél és 10 óra, hol hogy a gyáros uraknak eszébe jut. A munkásnők életkora 14 évtől 20 évig terjed. Munkabérük napi 14—30 dinárig terjed. Azok a nőmunkások, akik a csomagolásnál akkordban dolgoznak, a legerőfeszítőbb munka mellett sem érik el a 14—25 dinár napi keresetet. A nyolc órán túli munkaidőt vagy egyáltalán nem, vagy igen neveltséges alacsony százalékkal díjazták. Fölmondás pedig egyáltalán ismeretlen fogalom e munkahelyen. A profitéhes urak, amikor meggondolják, egyszerűen az utcára dobják a munkásokat és munkásnőket. Hogy miképp és mily körülmények között hajtják végre Ruff úrék e szívtelen embertelenséget, a jövő számban bővebben foglalkozunk.

A férfimunkások – akiknél a szakképzettség megkívántatik és meg is van – szintén hasonló körülmények között dolgoznak. E munkások hetibére 250—320 dinárig megy a meghosszabbított munkaidő mellett. Csak három embertelen hajcsár heti fizetése: Liska Adolf 700 din, egy lakatos mint gépész 400, ez pedig valami Bence névre hallgat, még egy, aki üzemi lakatos és csokoládémester egy személyben, 500 dinárt ér el hetenkint.

Munkahelyül részben egy pince szolgál, ahol egy szennygyűjtő medence

terjeszti „kellemes” illatát. E gyűjtőmedence tisztítását azok a lányok végzik, akik a csokoládénál dolgoznak. Ilyen különböző munka elvégzését a legnagyobb tisztaság és körültekintő óvatosság dacára sem szabadna egy és ugyanazon személyeknek végezni. De úgy látszik, nem telik a „szegény” Ruff urak zsebéből egy munkást alkalmazni tisztességes fizetés mellett e célra.

Ugyanígy a többi helységeket is ugyanazok a munkáslányok mossák, súrolják fel „munkaidő” alatt, de úgy, hogy rendszeren fél órával tovább tart a „törvényes” munkaidőnél. Előírásos mosdókészülék sehol nincs. A mosakodást a munkások és munkásnők vödrökben és szabad csapok alatt végzik. A konyhában, ahol a csokoládé és más cukorkák főzését végzik, szellőztetés egyáltalán nincs. Azt a szeleelőlyukat is, amit a tűrhetetlen füstben, gőzben és egészségtelen levegőben dolgozó munkások készítettek egészségi szempontból, a munkaadó „urak” becsináltatták azzal az indokolással, hogy a meleg levegő maradjon bent éjszakára a gépek melegítésére. Szép megindokolás!?

De nézzük meg a bánásmódot is. Mily „szelíd” és „emberséges” az a fent nevezett gyárban, s hogy tényleg nem frázis az, mikor azt állítjuk, hogy vadállatias az a bánásmód, miben részesítik a profitéhes gyáros „urak” a munkásokat és munkásnőket, azokat, akik az „uraknak” megteremtették a kényelmes életet. A gyáros urak és hajcsárjaik szinte versenyezve igyekeznek tanúbizonyságot tenni állatiasságukról. Gorombáskodás, trágár kifejezések, ocsmány szitkozódás, amely nem is napi, hanem mindenórás eszköz a gyárban dolgozó fiatal gyermeklányokkal, felnőtt munkásnőkkel szemben Liska hajcsár úr, no meg a többi hajcsár kezében. Jottányival nem jobbak a főnök urak se, akik számtalanszor annyira kivetkőznek emberi mivoltukból, hogy megpofozzák a munkásnőket, sőt legtöbbször büntelenségért is. E tényeknek a valóságáról sem fogunk a jövő számunkban megfeledekezni.

Most még néhány szót a gyárban uralkodó munkarendről, amelynek írásos blankettái ki vannak ugyan függesztve, de az abban foglaltak legminimálisabb része is alig van betartva, amint a fent leírt állapotok bizonyítják

is. De az a tény is, hogy a gyárban nincs időjelző, csak megerősíti iménti állításunkat. Óra és a munka kezdését és bevezését jelző készülék hiányában a munkások és munkásnők sohasem tudják, hogy tényleg pontosan kezdik avagy végzik a munkát. Így nagyon gyakori eset, hogy a munka fél órával is tovább folyik a „rendes” munkaidőnél, ami szintén haszonnal jár, oly haszonnal, ami a Ruff úrék zsebébe vándorol.

Munkástestvérek! Proletárnők! Hozzátok is szólok néhány szót. Ez az áldatlan helyzet csak azért van így, mert szervezetlenül álltok szemben a kizsákmányoló fenevadakkal. Ti dolgoztok! És mi a fizetésetek? Éhbér! Van-e fegyvertok: a munkásszolidaritás, amivel küzdeni tudtok, védeni magatokat a támadásokkal szemben? Éhbéretok olyan alacsony, amelyből alig tudtok magatoknak annyit előteremteni, amennyi a munkában elvesztett erőtetket pótolná! Rúgnak, ütnek, szidalmaznak benneteket! Benneteket, akik a gyár bűzös levegőjében keserves munkában kiizzadjátok gazdáitok – Ruffok – számára a csengő aranyakat, a jólétet és nektek még annyira sem telik, hogy az esős, sáros téli időben pár hét alatt tönkrement lábbeliteket, ruhadarabjaitokat pótolni tudjátok. A Ruff „urak” kényelmes lakásokban laknak, dőzsölnek, fürödnek a ti fáradságos munkaerőtök kifacsarása árán megteremtett jólétben, de nektek nincs meleg odútok, ahol felmelegedve kipihenhetnétek a megerőltetett munka és a hosszú gyaloglás fáradalmait. Nincs, mert a hasznót az uraitok zsebre vágják, s nincs meg köztetek teljesen az összetartás fegyvere. Még nem vagytok szervezkedve.

Munkások és munkásnők! Ébredjétek öntudatra! Jöjjetek közénk. Védjétek magatokat a többi munkástestvérek segítségével a kapitalista kizsákmányolás ellen! Jöjjetek közénk a szakszervezetekbe, ahol közös erővel munkásszolidaritással harcolunk megélhetésünkért, a kapitalista járom alóli felszabaddulásért!

4. szám (január 23.)

HŰ SZOLGAI JUTALOM ÉS A TŐKÉS HALÁLA

(Gyári levelezőnkől)

Az 1926. év befejezése előtt már hónapokkal hangosan csattogtatta szárnyait és kukorékolt a ferrumi szemétdomb kakasa, hogy újvra „meglepő és kedves” ajándékot tartogat meghitt környezetének. Mi „bűnös” hitetlenek hányszor kételkedtünk a gyár mindenható urának „nemes”-lelkűségében. És mire ő mind e kételkedőket egy csapásra megnyugtatta, mert tényleg beváltotta ígétét – ajándékot adott. Hogy emberbaráti érzéseit ne hevertesse parlagon, elhatározta, hogy néhány ígását az „arany szabadság” hímes mezejére küldi. Ezzel, úgy látszik, azt igyekszik bebizonyítani, hogy nem célja a munkásokat rogyásig kihasználni és kicsavarni, mint egy citromot, ahogy a „rossz nyelvek” beszélnek. De ezúttal még tovább merészelt ez a nagy „úr” a „demokrácia” rögzös útján. Most teljes egészében magáévá tette az annyiszor és annyiak által követelt „egyenlőséget”, és mindjárt áttért annak gyakorlatbani megvalósítására. Éspedig a következő formában: „Uszályhordozóim és csatlósaim (mérnökök, tisztviselők és felügyelők) és ígásaim (munkásaim) édestestvérek, teljesen egyenlők, tehát egyenlően fogom őket kizsákmányolni és együtt küldöm őket – esetleg télen – nyaralni, hogy élvezzék az »arany szabadságot«.”

A fönt ismertetett szellemben cselekedett Donath „úr” is most – nemrég – újévkor, amikor az elbocsájtott munkások közé egy-két tisztviselőt is csatolt. A megmaradtak közül pedig a művezetőknek kb. 30 százalékos bérredukciót engedélyezett, nehogy hitvány, kopott öltönyük még kopottabb zsebe leszakadjon a sok buger alatt. Megengedte azt is, hogy a havidíjasok osztályából a munkások átléphessenek a redukált hetibérbe. Ezzel Donath „úr” csak demonstrálni akarta, hogy mennyire nem híve a kasztrendszernek.

A többi félórabér-félakkordban dolgozó munkásokról sem akart Donath úr jószívűsége megfélekedezni, amennyiben meg akarta teremteni a nyers akkord általi nagyobb kereseti lehetőséget. De bizony ez nem úgy sült el, amint Donath „úr” számította, mert ez a terv fuccsba ment.

Bizony, néha még Donathéknak is „igazuk” van. Kell, hogy a fizetett alkalmazottaknak, akár szellemi, akár fizikai munkások is eszükbe juttassa néha ilyen ténykedésekkel a közös osztályhelyzetet, a közös kizsákmányolást, hogy ne tévessék szem elől a közös és örökké fejük fölött lógó Damoklesz kardot, a rettegést, a bizonytalan holnapot.

Igen, mérnök és művezető urak! Ilyen embertelenségek kell hogy önöknek is eszükbe juttassák a munkásosztályt, melyből önök is regrutálódnak, hogy változtatni kell ezen osztály túrhetetlen helyzetén. Jól láthatják a saját esetükből, hogy a kapitalisták egyformán kivágják alkalmazottaikat, ha mindjárt azok igen jó hajcsárok is, ha rájuk többé nincs szükség, vagy pedig ugyanúgy levon a bérükből, mint a munkásokéból, ha bármily okból kifolyólag is csökken a profit.

Ma már a munkásmozgalom elit csapatai nagyszámú értékes erővel – mint mérnökök, tudósok, írók, orvosok stb. stb. – operálnak az emberi kultúra és munkásosztály felszabadításáért a kapitalista járom alól. Csak a begyepedezett fejűek, a mindenkori fejlődés átkos nehezékei, keréktörői nem tudják megérteni az idők szavát.

A fent említett tisztviselők kiebrudalása és a 30 százalékos júdásjutalom csökkentése nem egyedülálló jelenség. Köztudomású, hisz a polgári szennyes lapok hasábjain napról napra olvasható, hogy úgy itt Suboticán, mint egész Jugoszláviában, mint az egész világon a tőkés rablók szervezetten és egyöntetűen hajtják végre az érvágást úgy a fizikai, mint a szellemi munkásokon. E világos és kézzelfogható tényeket nem tudják vagy nem akarják megérteni a szellemi proletárok, akik inkább a hízelkedés és alázatosság fegyverével, mint az osztályharc nyílt küzdelmével akarják kicsinyes és gyáva életüket biztosítani. De a Donathok – tőkésék – hadserege segít a hályogot a szemekről

levenni és a vattát a fülekből kivenni, hogy meghallhassák a proletariátus dörgő szavát: „Testvér! Jöjj velünk a proletariátus nagy mesterének: Marx Károly által megjelölt osztályharc útján!”

4. szám (január 23.)

***Kenyeret és munkát követelünk az
éhező munkanélküliek családtagjainak!***

ILYEN A LAKÁJSZEREPET BETÖLTŐK SORSA

(Muzslyai munkáslevelezőnkől)

Nálunk Gornja Mužlján 1926. szeptember 18-án a földmunkásság öntudatosabb elemei – akik sajnos még elég csekély számmal vannak – megértették a kapitalizmus páncélkapuit döngető proletariátus hívó szavát, és siettek annak létszámát növelni: beléptek a megalakult helyi földmunkáscsoportba. E kevesek számoltak a burzsoá erőszak szerveinek – a hatóságok – üldözéseivel. Az elszánt küzdelem, felvilágosító munka mégis meghozta a gyümölcsét: a kis tábor gyorsan 100-ra szaporodott.

A gyermek, kezdő szakszervezeti mozgalmat a helybeli hatóságok utópiának, ábrándnak tekintették. Amidőn látták, hogy a mozgalom nem szappanbuborék, hanem komoly osztályharci tényező, és hogy a munkások a saját helyzetük megjavítása céljából tömörülnek, akkor a helyi hatóságok elhatározták, hogy ennek a mozgalomnak, ha nem is brutalitással, de valami csel-fogással véget kell vetni. Sok ilyen ravasz csel-fogása, ütdőkártyája van a burzso-áziának. A sok közül a mi „bölc” hatóságunk a következőt játszotta ki. Alakított egy 25 tagból álló tűzoltótestületet, és ennek a testületnek tagjaiul a mi szervezett tagságunk egy részét rászédéssel meg presszióval bekényszerítette. De ezek az elvtársak tovább is megmaradtak híuen az osztályharcos csoportjukhoz. Egy azonban kivált közülük, mint a konkoly a búzából, akinek többet ér a kapitalista uszályhordozók vállveregétése, mint az osztályharc. Ez a kivált, illetve lakájnak felcsapott egyén valami Masa Sándor névre hallgat, akit az uniformis szédületbe hozott.

Masa Sándor a lakájfogait akkor mutatta meg, amikor az itteni csoportunk egy munkáskultúrestélyt akart rendezni. A helybeli hatóság csak úgy engedélyezte a kultúrestét, ha a tűzoltó-egyesület neve alatt rendeztetik. Ebbe bele

is ment csoportunk. Azonban valami furcsaság történt az előadás napján. Masa Sándor „alparancsnok úr” kijelentette, hogy a pénztárnok és ellenőrök egyike ő, és hogy az egész bevétel a tűzoltó-egyesületet illeti.

Hogy mit érdemel az ilyen lakájja vetkőzött egyén, ennek megítélését az osztálytudatos proletariátusra bízuk.

Van egy magyar közmondás: „Addig jár a korsó a kútra, míg össze nem törik.” Így jár a rendőri spicli szerepet játszó Masa „úr” is. Valószínű olyan szerepet akart játszani a tűzoltó-egyesületben is, mint a földmunkáscsoportnál. A többiek hátán pozícióba jutni. Az utóbbi helyen, úgy látszik, mindenáron parancsnokká akarta magát feltolni, ami „véletlenül” éppen olyan rosszul sült el, mint a szakszervezetben a személyi feltolakodása, mert a tűzoltóság háromnegyed része szervezett munkás, akik felismerték a konkolyt, és nyílt kérdéssé tették Masa úr szereplését. Szavazásra került a dolog, és egyhangúlag ellene volt az összes tűzoltó legénység. Így a lakáj szerepet betöltő Masa „úr” megkapta jutalmát: kipottyant a fényes uniformis és alparancsnoki állásból.

Mi így bánunk el azokkal, akik a munkásosztály testén rúgnak, és eljön az idő, hogy azokra is rákerül a sor, akik Masa „úr” példáját követik a munkásokkal szemben, és akkor majd Masa meg a többiek rugdoshatják egymás szemébe bűnüket. Akkor hiába minden „mea culpa”, szánom-bánom!

5. szám (január 30.)

BURZSOÁK SZÓCSÖVE

(B. Petrovo Selo-i munkáslevelezőnkől)

A profithajszolásban megbolondult kapitalizmus ma az örültek táncát járja a kizsákmányolt és agyoncsigázott proletártesteken. E tánchoz néhány tucat burzsoá bérenc fújja a méregdalait. A tucat számból bemutatunk egy példányt a Petrovo Selo-i munkásteveinknek. E példánynak a neve Nagy Mihály, aki úgy fújja a burzsoá telhetetlenségét jólesően simogató nótáját, mintha aranyakat fizetnének neki. Tudákos fejével állandóan fundál valamit. A legutóbb azt fundálta ki, hogy a szakszervezet zárt soraiban megbontja a fegyelmet. Buta ravaszsággal azzal agítál, hogy az 1905. években a pesti munkások házakat vettek, s hogy a mostaniak se különbek, mert azok is – pl. Suboticán – a tagsági járulék 60 százalékából házat vettek maguknak.

Az ilyen üresfejű csaholására csak azt mondjuk mi osztálytudatos munkások, hogy úgy Suboticán és mindenütt, ahol otthonai vannak a munkásságnak, az egy sem egyes személyeké, hanem az összességé, valamennyi munkásé, ahol minden szervezett munkás menedéket talál a proletár szolidaritás alatt a tőkések támadásai ellen. A munkásotthon a munkásosztály gazdasági szervezeteinek a székhelye, a munkáskultúra temploma, ahová minden munkásnak joga, de kötelessége betömörülni.

Mi azt jól tudjuk, hogy a suboticiai, de a többi munkásotthonok is mind az ott szervezett munkások keserves filléreire épültek. S már akkor megvolt a munkásotthon mindazon helyeken, ahol osztályharcos munkásság van, amikor még mi Petrovo Selón szervezetlenek voltunk, amikor még a burzsoázia mérges gáza érájában támolyogtunk.

Nagy Mihály még tanácsokat is osztogat az éhező proletároknak, hogy össze kell gyűjteni a munkásságnak a fölösleget, és ebből földet kell vásárolni,

és ha ez sokáig folytatódik, akkor arra ébred egyszer a munkásság, hogy minden az övé: a föld, a paloták stb.

Szépen hangzik ez is, és mi is magunkévá tesszük e szép eszmét. De hogy ez az eszme megvalósíthatassék, meg kell teremteni az előfeltételeket, vagyis azt, hogy a munkásnak fölöslege legyen, amit összegyűjthet.

Azt csak megengedi, kedves Nagy Mihály, nekünk, proletároknak, hogy a mai rettenetes kizsákmányoló rendszer mellett nincs a munkásosztálynak feleslege, de nincs annyija se, hogy eleget enni tudjon, tisztességesen ruházkodjon. Miből váltsa meg hát a földbirtokot a munkásosztály, miből a palotákat? Talán a nyomorral és éhséggel. Ha ezért ideadná a burzsoázia javait, úgy ilyen fizetési feltételeket és pénzegységet bőven adnánk. Ja, de a burzsoázia nem olyan megveszett, hogy a paradicsomi életet felcserélje a proletárok pokoli kínjaival.

Mi, „kedves” Nagy Mihály, úgy képzeljük a fölösleg előfeltételeinek a megteremtését, hogy szervezkedünk, erőt gyűjtünk egy hatalmas táborba, és harccal vívjuk ki magunknak, hogy legyen fölösleg. Ez pedig csak úgy lehetséges, ha nemcsak mi, hanem mindenki annak a hatalmas harcos tábornak elszánt tagja lesz, és szembeszáll a minden földi jóval és hatalommal rendelkező burzsoáziával, és attól kikényszeríti azt a fölösleget, ami a munkástársadalom felépítéséhez szükséges, ahol tényleg minden a munkásé.

De hogy mindezt elérhessük, szükséges, hogy szervezkedjünk, paráinkkal támogassuk azokat, akik a munkásság megszervezésén, tanításán fáradoznak, hogy mindannyian egy erővel, egy akarattal fölépítsük a munkásság jövő társadalmát.

Látod, Nagy Mihály, ha te és öntudatlan társaidd 1905-ben már így gondolkodtatok volna, mint mi, akkor nem volnál Petrovo Selo tüdővészpanyájának – kisvárosnak – lakója, hanem neked is jutott volna ebből a sok fényes palotából egy egészséges, meleg családi fészek, mint ahogy egy országban van is már minden dolgozó munkásnak.

EGY DÍSZVIRÁG

(Mali Idoš-i munkáslevelezőnkől)

A mi munkáséletünk tele van sok-sok olyan jelenséggel, amelyre nekünk, akik szenvedői vagyunk ennek az életnek, figyelni kell, és biztosítani kell magunkat ellene. Nagyon téved az az ember, aki avval áltatja magát, hogy azokért a gonoszságokért és csalásokért, amelyeket egyes emberek embertársainkkal szemben elkövetnek, majd az Isten fogja megbüntetni. Nem, munkástestvéreim, nem fog az Isten büntetni, hanem ez a funkció a te számodra van fenntartva, mert te vagy az isten, hogy tudd gyakorolni ezen funkciód, fel kell készülni erre a hivatásra, ennek pedig egyetlen útja és módja: a szervezkedés.

Sok-sok ilyen és ehhez hasonló büntény van már feljegyezve a könyvünkben szerte az országban, amely itt is, Mali Idjošon történt, amelynek szereplője Frindick Mihály „bácsi”. Ez a díszvirág, aki úgy képzelte a dolgot, hogy ő egyike azon kiváltságosoknak, akiknek joga van arra, hogy a dolgozó munkásság zsírjából élősködjön és zeneszóval részegen kurjongasson végig a faluban.

Ez a dicsőséges „mákvirág”, ez az emberi bőrből kivetkőzött „Mihály bácsi”, amíg fel nem fedezte magában ezen nagy tudományt, hogy ő is azon ingyenélő társadalom tagjai közé tartozik, akik már régebben felfedezték, hogy a legszebben lehet élni a mások verejtékesen megkeresett filléreire, mutatta azt, hogy ő is a dolgozók társadalmi alakulatába, a szervezetbe tartozott. De minekután a szögnek az a tulajdonsága, hogy nem szeret sokáig a zsákban lenni, ez a „bácsi” is kibújt abból a kétszínű zsákból, ahol érvényesítette az ő dicső nagy felfedezését. Ugyanis munkavezető lett Petrőc község határában végzett árokmunkánál, ahol 70 emberrel dolgoztatott 12 hétig, hisz ez óriási eredmény, hogy 70 embernek lehet parancsolni, ettől meg is részegedett

őkelme úgyannyira, hogy amikor a kaucióképpen bent maradt pénz elszámolására került a sor, minekután ő vette azt fel, „olyan hatalmas elszámolást csinált, hogy a munkásság imitt-amott kapott valamit belőle. A legnagyobb rész megmaradt neki. Természetesen ezen hatalmas eredmény megkívánta azt, hogy ünnepélyesen meg legyen örökítve a falu évkönyvében, hogy a falu szülöttje, dicső „Mihály bácsi” behajózott a kizsákmányolók és más bőrén élők dicső táborába, hatalmas dáridót csapott a kiskocsmában. Ez nem elég, ezt még nem hallhatta az egész falu, feltétlenül tudomást kell erről szerezni az egész falunak, zeneszóval kell végigjárni a falut. És hogy mindenki megtudja azt, hogy ő megtalálta önmagát, ordítozni méltóztatott (Mert hát ilyen hatalmas „úrnak” ez a titulus jár. Szerk.), hogy „most a munkások pénzéből mulatok, s akinek nem tetszik, mehet keresni, ahol jólesik!” – Igaza van, nagyuram, Mihály „bácsi”, mi tudjuk, hogy sehova nem mehetünk keresni, mert lopni s csalni is szabad, csak ügyesen kell csinálni, ezért nemigen szokott baja történni az ilyen nagy „uraknak” – mert jó az Istenük. De azt is tudjuk, hogy ezek és ehhez hasonló „urak” és Mihály bácsik csak addig tudnak érvényesülni, amíg mi szervezetlenek vagyunk. Mi is felfedeztük ezen tudományt, s szervezkedünk. Szervezni fogjuk azokat a Srpski Krstur-i és temerini munkástevéreinket is, akiknek a bőrére akar munkát vállalni, hogy hűségese csatlósával, György Istvánnal együtt ne lehessen alkalmuk arra, hogy zeneszóval kísértessék magukat utcahosszat.

Munkások! Elvtársak! Be a szakszervezetbe, mert ez lesz a mi erősségünk és védelmezőnk. Láthatjátok, hogy ez a mi gyenge szervezetünk is már riadalmat keltett a bőreinken élő, zsírjainkon hízó „kegyelmes, nagyságos és tekintetes urak” na meg az itt élő díszvirág „Mihály bácsik” között. Nincs gondolkodásra idő, minden a szemünk előtt játszódik le. Szervezkedjünk bátran az egyetlen osztályharcos szervezetünkbe: a Mezőgazdasági Munkások Szervezetébe, hogy ne legyen alkalmunk „Mihály bácsiknak” részeg fővel muzsikázni mellett belénk rúgni. Föl munkára! Ébredj, te alvó sereg, s nyisd ki szemed, hogy láss!

10. szám (március 6.)

(Sentai munkáslevelezőnkől)

A munkásság örökös harcában, amelyet a kapitalizmussal kell vívnia, sok-sok oly jelenség fordul elő, amely arra készíti a munkásokat, hogy ne csak azok között lássa meg az ellenségeit, akik nyíltan szemtől szembe veszik fel a harcot vele, hanem a saját osztálytársai, a vele együtt kihasználta, kiuzsorázott munkatársai között is. Élénk fényt vet erre az egyenlőtlen harcra, amelyet a munkás és munkaadók vívnak, a sentai bőrmunkássztrájk alkalmával az alant felsorolt munkások árulása, amely az amúgy is egyenlőtlen eszközökkel vívott harc kimenetelét az erősebb fél javára billentette. Így volt Sentán is. A munkás az ő kevés harcszerével felvette a mérkőzést a minden harci eszközzel jobban felszerelt munkaadókkal, dacára kevés felszerelésének már-már ott állt a helyzet, hogy a munkások kerülnek ki győztesen, de jöttek a díszmadarak, az árulók, akik a munkaadók javára billentették a helyzetet. Természetesen ilyenformán a harcmezőt is az elesettek hullái borítják, ennek a vesztett ütközetnek is meglettek a maga áldozatai, ami legsúlyosabban elítélendő, s mint örökös szegénybélyegként szerepeljen azon munkások életében – ezen áldozatok is munkásárulás miatt lettek.

Ezért határozta el a sentai bőrmunkáscsoport, hogy Bilicki István cipész-munkást és Tóth Etel felsőrészkészítő nőt a tagok soraiból kizárja, amely kizárást a központ március hó 15-én jóváhagyta.

Felkéri a sentai bőrmunkáscsoport az egész ország bőrmunkáscsoportjait, hogy ezen két munkás bárhol is akarna munkát vállalni, illő fogadtatásban részesítsék, és mint sztrájktrójkkel bánjanak velük, hogy mindenütt érezzék gyalázatos tettük következményeit. De még evvel nem zárult le a bűnlajstrom, újabb emberek, de ugyanazon bűnnel terhelve, akiket szintén a dolgozó és

becsületos munkásság figyelmébe kívánunk ajánlani. Kipp József és két fia, Tényi Pál és Nešić Stevo kismesterek, akiknek akkor van szüret, amikor valamelyik üzem sztrájkol, de egyik sem áll olyan jól, hogy bármelyik pillanatban ne kellene nekik is mint munkásnak dolgozniok, ezeket is ajánljuk a munkásság figyelmébe.

Ti pedig, harcos testvéreim, nemcsak Sentán, hanem szerte az egész országban, nyitva legyen szemetek, és iparkodjatok e konkolyt soraitokból eltávolítani, mert inkább ezer nyílt ellenség, mint egy álnok jó barát.

14. szám (április 3.)

***A vagyon legkisebb pórúshoz is szenny
és vér tapad!***

Én, aki azon hat ember közül való vagyok, akik árulásunkkal és gyengeségünkkel megbuktattuk a munkásságnak mozgalmát a Ferrum-gyárban, és célhoz juttattuk az igazgatóságnak aljas tervét és embertelen munkaprogramját, amely a nyers akkordmunka bevezetéséből állott, így árulásunkkal lehetővé tettük – dacára a munkásság háromhetes hősies küzdelmének – az igazgatóság tervét, a nyers akkordmunkát.

Én, aki az elbocsájtás előtt a gyárban csoportvezető voltam, az árulás után szintén visszakaptam helyemet, most itt állok a megcsalt Ferrum-gyári szervezett munkások és a jugoszláviai szervezett összmunkásság előtt, mert megbántam bűnöm, azt a bűnt, amit mint szervezetlen munkás követtem el, magam és munkástársaim ellen avval, hogy engedtem a másik öt társam bor melletti rábeszélésének, én is bementem velük együtt munkát vállalni a gyárba. Evvel megpecsételtük a sorsát egyelőre a munkásság mozgalmának.

Azon kéressel járultam az itteni független vasas csoport vezetőségéhez, hogy bocsássa meg nekem és tegye lehetővé számomra azt, hogy a becsület és osztálytudatos munkástársaim között a szervezetben ismerhessem meg a munkásság útját, és hogy soha többé, semmi körülmények között ne lehessen árulója a munkásság ügyének. Egyben kijelentem, hogy ezen elhatározásomra engem senki nem beszélt rá, hanem saját belátásom szerint és a felébredt lelkiismeretem parancsoló szavának engedelmeskedve cselekedtem, mert láttam azt, hogy abból a keresetből, amit a Ferrum-gyár igazgatósága ad, nem lehet megélni, és hogy csak eszközök voltunk az igazgatóság kezében. Amikor tudatára ébredtem cselekedetemnek és ráismertem magamra, hogy mi voltam és mi vagyok, megundorodtam saját magamtól, és senki más, mint

a felébredt lelkiismeretem parancsoló szava kényszerített ide. Teljes bűnbánattal teszek eleget a vezetőség ítéletének, amely ebből a nyilatkozatból s a taggyűlés előtt való megjelenésből állott, ahol a tegnapi Lendvai megkapta az őt megillető büntetést, mert én magam is, a mai Lendvai utálattal és iszonyattal fordulok el a tegnapi Lendvaitól.

Ígérem azt, hogy soha el nem tántorítható katonája leszek a munkásság bátran küzdő szenvedésekben is bátor táborának.

Subotica, 1927. évi május hó 16-án.

*Josip Lendvai
lakatos*

20. szám (május 22)

***Ha emberibb életet akarsz, szervezd meg
osztálytudaatlan testvéreidet!***

(*Bezdáni kubikos munkáslevelezőnk:ől*)

Az odžaci kerületi mérnöki hivatalban van alkalmazva egy éhes hajcsár, aki valami Lukács János névre hallgat. Nagy úr ez a Lukács János. Sokkal nagyobb, mint amikor még Budapesten a nyomortanyák lakója volt. Akkoriban neki parancsoltak sokan, s ma meg ő parancsol sokaknak, akkoriban még egészen proletár volt, legalábbis rongyos ruhája és szakadt cipője ezt a látszatot bizonyította, ma már jól kivasalt ruhában jár, észre sem véve a nyomorban szenvedő prolikat, akik elvakult öntudatlanságának köszönheti a hajcsár úr, hogy a nyomortanyából kiemelkedve a hódsági kendergyár boldog részvényese lehetett. Elfelejtve a régi idők borzalmait, igazi tőkés allűröket öltött magára ez a hajcsár és a tőkés igazi megszemélyesítője, Lukács János úr. De hát ez nem is csoda, mert ő elég intelligens és iskolázott ahhoz, hogy tudja, hogyan lehet a munkások kizsákmányoltságán még magasabbra, még kényelmesebb jólétbe emelkedni. Ezt a tulajdonságát szemléltetően bizonyítja a hajcsár és részvénytulajdonos úr burzsoá ötletszerű viselkedése és telhetetlen profitéhsége.

A fent említett mérnöki hivatal vállalatánál dolgoznak nagyobb számban kubikos munkások, akiknek az alkunál meg lett ígérve a 6 dinár 50 para köbméterenkénti munkabér. E minimumon aluli munkabér mellett a munkások megerőltetett 14—16 órás napi munkaidő mellett kereshetnének 85—90 dinárt. Tehát 85—90 dinárt, ami a hajcsár úr felfogása szerint sok, mert ebből a keresetből esetleg juthat a munkáscsaládnak is. És ez a „juthat” fáj a proliból átvedlett hajcsárnak. Sietett is e fájdalomon segíteni. Segített is, mégpedig olyképpen, hogy rendeletileg kimondotta, hogy a munkások semmi körülmények között sem kereshetnek 45—55 dinárig naponként. Hogy a megmaradt

napi kereset hátralevő 45—35 dinár hova süllyed, azt minden gondolkodni tudó osztálytudatos proletár el tudja képzelni. De a hajcsár úr kijelentései mutatják, melyik irányba folyik el ez a könnyen szerzett profit:

„Nagyon nehezen szerezte meg a tudományt az iskolában”, és ő nem is tanult kubikolni. „Mindenki a végzett munkája után kapja meg a munkabérét.” Így bölcsekedik a hajcsár díszvirág.

Mi nehéz fizikai munkát végző kubikos munkások azt mondjuk, hogy próbálja meg 16 órán keresztül – ne a kubikolást – csak az íróasztal mellett görnyedést napi 40—50 dináros munkabér mellett! No meg arra is figyelmeztetjük a nyomortanyákból burzsoává vedlett „urat”, hogy ne feledje ezt a népszerű közmondást: „Amennyit le a kerék, annyit föl” és viszont. S vigyázzon az „úr”, hogy jaj lesz önnek meg a kizsákmányoló társainak, ha ezen a keréken felül jut a proletariátus.

21. szám (május 29.)

8 órai munkanapot és emberséges bért!

KÖNNYŰ PÉNZHEZ JUTOTT A FÖLDBIRTOKOS HAJCSÁRJA

(Kevipusztai földmunkás levelezőnkől)

Munkások és munkásnők verejtékéből összekocsonyásodott Ungár kevi-tornyospusztai birtokon folytatódik a középkori hűbérrendszer kizsákmányolási formája, amit szemléltetőn állít elénk a megtörtént visszaélés azzal a 68 munkás és munkásnővel, akik az első kukoricakapálás alatt Ungár birtokon dolgoztak. A rendszer végrehajtója és legfőbb atyaistene Göblös György főhajcsár, aki a mai rendszer eszközeit, módjait nagyszerűen ki tudja használni arra, hogy munka nélkül könnyű pénzhez jusson. Ez a mód a hajcsár úrnál úgynevezett „tévedése”, amivel „elszámolta” a munkások megdolgozott éhbérét.

A 68 munkás és munkásnő munkába állása előtt határozott munkabért követelt: a férfiaknak 30 dinár, a nőknek 25 dinár napszámot. Ez meg is lett ígérve. Vagyis egy szóbeli szerződés köttetett a munkaadó „megbízottja” és a munkások között, ami éppen olyan kötelező érvénnyel bír normális viszonyok között, mint az írásos szerződés.

De éppen itt a baj, hogy egy szerződés, munkások jogait védő törvény a középkori reakciót felülmúló erőszakok káoszában megsemmisül. A munkásság meg szervezetlen erejénél fogva képtelen érvényt szerezni akár írásos, akár szóbeli szerződésnek avagy törvényeknek. Így semmisült meg az Ungár hajcsárja és a munkások közötti szerződés-alku is a munkások összetartása hiányában, amikor a napszám kifizetésére került a sor.

Göblös főhajcsár úr a fizetés előtt jóval „összeszámolta”, hogy mennyit kell kifizetni a munkásoknak és munkásnőknek. A fiatal, 18—21 éves munkásoktól napi öt dinárt, az öregebbektől pedig heti 5 dinárt vont le „ismeretlen” jogcímen „tévedésből”, amit őkelme kenetteljesen bizonyítani is akart.

A munkások fölzúdultak a jogtalanságon, és követelték a jogos napibért. Göblös úr ekkor a „tévedést” Julis nevű lányára tolt, amiért ő nem felelhet. De látva az öregebb munkások harciasságát, sietett a követelő „lázdókat” kielégíteni. De a megrettent „nagylelkűség” nem terjedt tovább, és a fiatal munkásokat, akik nem vállaltak szolidaritást a közös szerződés megvédéséért, a lányokéval egyenlő bérrel fizette ki.

Íme, földmunkás testvérek, a példa. Ahol erő, bátorság és összetartás van, ott eredmény is van.

22. szám (június 5.)

***A tudomány az a fegyver, amelyet senki
zsandárja el nem bír venni tőled!***

PLÉBÁNOS ÚR DENUNCIÁL

(Bácbstopolyai munkáslevelezőnkötől)

Nálunk a templomi szószék újból a pénzistenség birtokosai, a tőkésosztály és megfizetett csuhásai által a munkásosztály ellen indított támadásoknak, denunciálásoknak a kiindulópontja. E támadások és denunciálások fővezére Rotter úr, aki „lélekig ható” hangon dörögte, hogy az „üdvözülés” előfeltétele az alázatosság. Habzó szájjal öntötte ki lelkének minden proletárgyűlöletét a „sötét erők” ellen – ahogyan ők általában az osztálytudatos munkásokat nevezik –, akik az öntudatlanság sötétjében ténfergőket tanítják és megismer-tetik az elnyomottakat az őket megillető emberi jogokkal.

Rotter „őkegyelmessége” nagy bölcsen két táborba osztja az emberséget, egyik a hívők, vagyis az istenség birtokosaira és a letargiában tartottakra, akik „üdvözítő” úton haladnak, a másik rész pedig, akik „hazugságokat” szórnak, újságaikkal, „olcsó” könyveikkel megmételtyezik az igazhivőket. Ez utóbbiak a pogány istentagadók, amilyenek ezer esztendővel ezelőtt is voltak és üldözték az igazhitűeket, keresztre feszítették Krisztust. Ilyen dörge-delmek rengették az ürességtől kongó szószék környékét a vasárnapi prédikáció alatt.

Rotter úr, mi nagyon sajnáljuk önt, hogy olyan rosszul ismeri Krisztus keresztre feszítésének történetét és okait. Mi „pogányok” jól tudjuk, hogy Krisztust azért üldözték és feszítették meg, mert a gazdagok és azok uralma ellen agitált – prédikált – a szegények, proletárok között. Bennünket is azért üldöznek, mert osztályharcot folytatunk. De nem üldözik az önök és gazdagok igaz vallását, mert azok érdekeit szolgálják, akik a szent igékkel küldték és küldik a háborús mészárszékekre a „pogányokat”, dolgozó milliőkat ezer esztendőkön át. Ne feledje azt se el, kedves Rotter úr, hogy mindig azokat

üldözik, akik az igazságért küzdenek, de azokat sohase, akik az uralmon levő gazdagoknak türelmes hívői meg igavonó barmai.

Most pedig befejezésül. Önök azt hirdetik: „Bocsáss meg ellenségeidnek, azonképpen neked is megbocsájtatik.” Látja, látja, Rotter úr, ön vizet prédikál és bort iszik. Mondja, mire való akkor a földi dolgokért az „igazhivők” papjának emberekhez fordulni igazságszolgáltatásért? Mire való egy munkást pörrel üldözni? Ne tegye ezt, Rotter úr! Önnek megbocsájtatik úgyis, ha igazán hisz abban, amit hirdet.

Kedves Rotter úr! Látja, mi, amit hiszünk, azért küzdünk. És minél jobban üldöznek, minél több proletár mártírt követelnek, annál erősebb a hitünk, annál több az erőnk. Ne feledje, hogy az áldozatok kiömlött véréből nő ki a felszabadulás rózsája, amelynek illatától úgy önök, mint kitartóik el fognak pusztulni.

24. szám (június 19.)

Munkásvédelmi törvényeket!

PROLETÁRGYERMEK-TRAGÉDIA

(Munkáslevelezőnkől)

Tél volt, mikor megismertük. A város végén levő odúkat havas eső csapkodta. Aki csak tehetett, behúzódott savanyú szagú odújába, és fáradt testük leheletével melegítette be azt. Mi is, feleségemmel végigkőnyököltük az üres asztalt. Az agyunk, mint egy vég nélküli csavar, csak újból és újból a nyomorúságba fúrta bele magát. Gondolataink, érzéseink, vágyaink közösek voltak: Meddig tart ez így?! Míg végre egy esemény szakította meg nyomorúságunk csendjét. Egy kisleány nyitott be hozzánk, és súlyos terhű zsákot vonzolt maga után. – Tessék szemet venni, olcsón adom. – A meglepetés pillanatában a szó a torkunkba fulladt. A szemeink felakadtak ezen siralmas jeleneten. Majd egymásra, majd a kisleányra tekintettünk. – Tessék, kérem, szemet venni, egy forint kilója – szólalt meg újból a kisleány. Így szabadította fel agyunkat az egyedüllét előbbeni gondolatainktól. De hirtelen nem is tudtam, hogy mit is feleljek neki. Megkínáltam helytel a kistestvéremet, mert láttam, hogy el van fáradva. Nagy nehezen ült csak le, látszott, hogy a szén eladása izgatja. Majd a feleségem kérdezi tőle: Hogy hívnak, kicsim? Ilonka – volt a válasz. Hány éves vagy? Tizenhárom éves. – Nem néz ki többnek, mint 8, de az arca mintha 30 éves volna. Kicsiny, vézna, majdnem csontváz testű, korán öreg kisleány volt. Majd én kérdezem tőle, nem volna jobb még iskolába járni? – Nem lehet, az apám beteges, nincs munkája és sok kis testvérem van otthon még, így nekem is dolgozni kell. Nem is kérdelem, hol szedte a szemet, úgyis tudom. A feleségem egy kis meleg tejjel kínálja meg. Elfogadta. Majd ő kérdez: Nem tetszik megvenni a szemet, akkor megyek, otthon kell a pénz kenyérre. Mit válaszolhattam volna szegénynek, mint hogy nem fűtünk szénnel. Pedig ha tudná, hogy miért nem? Hiszen

a kapott tej is kettőnk vacsoráját képezte. Felkel és távozni akar. Felemelem a zsákot, 30 kiló lehet benne. Borzasztó! Hogy is bírta ez a máris tüdővésztes vézna kis proletár. Kiviszem a zsákot a kapuig, ott átadom neki. Boldogan vonszolja tovább a zsákot, előtte van a kényszer. Nekem ökölbe szorul a kezem. Bent könnyes lett a feleségem szeme.

Ettől fogva vált ismerősünké a kis Ilonka. Számtalanszor tér be kenyérkereső útján hozzánk. Megismerjük bővebben családi életét. A legkétségbeejtőbb nyomorral küzdő proletárelét. És ő mint családfenntartó boldogan kutatja módját, hogyan szerezhessen pénzt. Mert kell kenyérre! Tavasz lesz, és ő virágot árul a főutcán. De a burzsoázia, a féktelen jómódban élő urak, ficsúrok és hóbortos divatú asszonyok virágos boltokban vásárolnak. Az ő igényeiket nem elégítik ki ezen kis proletár szedett ibolyái, virágai. Hiába kínálja panaszos hangján: Tessék virágot venni! – Egy nap arra virrad, hogy a rendőr elzavarja. – Nem szabad itt virágot árulni, ez koldulás! – Igen! A burzsoá közigazgatás nem tűrte, hogy a proletariátus a nyomorát a főutcán mutogassa. A kis proletárleány eddigi siralmas élete most még kétségbeejtőbbé válik. A kenyérkereset lehetőségétől lett megfosztva. Mihez fogjon, hogy pénzt keressen? Mert kell kenyérre! A család helyzete megköveteli, az apa beteg, az anya dolgozik, de keresete kevés, mert sok a gyerek. Ilonkának is pénzt kell keresni. Vagy koldulni, vagy lopni. Mert élni csak kell, és az élet a proletároktól sokat megkövetel. Sokszor az életét is és ez a vézna kisleány, aki valójában csak 11 éves, nem bírta tovább a szenvedést.

Rónai Ilonka 11 éves kisleány július 3-án öngyilkosságot követett el. A kútba ugrott, ahonnan már csak holttestét emelhették ki.

Így záródik le rendőri hírrrel egy proletárgyermek szomorú sorsa. A burzsoázia sajtója persze szépen kiszínezi ezt a szomorú hírt. A polgári hírlapírás skriblerje cikkének is hangzatos címet adott: „A halott kislány, aki mostoháját vádolja”. A cikk tartalma hasonló címéhez, beszél mindenről, csak az alapos igazságról nem. Elvezeti az olvasót hamis utakon, nehogy felismerje ebben is ennek a társadalmi rendnek gyilkos mivoltát.

Igen, a halott kislány vádol! De vádolja ezt a társadalmat, azt a minden

proletár életet kiszipolyozó rendszert, amelyre a burzsoázia építette uralmát és életének féktelen jómódját. Ezt az uralkodást, az élet kényelmében való duhajkodását a burzsoáziának mi proletárok életünk nyomorúságával és nagyon sokszor korai halállal váltjuk meg.

A kis Ilonka esete csak egy a sok, a millió eset közül. Hány proletárcsalád tengődik végtelen nyomorban? Hány proletárgyermek jár koldulni, hogy éhen ne vesszen? Hány proletárgyermek pusztul el betegen, ami a végtelen nyomor következménye? Hány proletárleány vesz el a nyomorúság miatt a prostitúció mocsarában? Ezreket számolnak azok a proletárok, akik nem bírva tovább a nyomort, önként megváltak életüktől.

A kis Ilonka temetésén ökölbe szorult kézzel állottam. Úgy éreztük, hogy szívünkéből csíptek le egy darabot. Utolsók voltunk, kik otthagytuk kis proletár barátnőnket. Minden kívánságunk, hogy pihenje ki nyugodtan életének keserves fáradságait.

28. szám (július 17.)

A nők felszabadítását!

TERRORRAL ÉS KÍNZÁSOKKAL AKARJÁK KÉNYSZERÍTENI A FERRUM- ÉS ROTTMANN-GYÁR MUNKÁSAIT A MUNKA FELVÉTELÉRE

(Munkáslevelezőnkől)

A subotikai Ferrum vagongyárban még június 2-án kitört a sztrájk. A sztrájk oka a nyomorúságos éhbér, mellyel a munkások még elengedhetetlen életszükségleteiket sem tudták beszerezni. Ennek a helyzetnek oka az akkord bevezetése. Az akkordárak naponként változnak, szerszámok és nyersanyag nincs, és a munkások a gyár hibájából kénytelenek saját kárukra vesztegelni. Emiatt a munkások a legnagyobb erőlködés dacára se tudnak semmit sem keresni, és csütörtökön üres kézzel mennek haza, habár egész héten robotoltak.

Azonkívül a gyár helyiségei, ahol a munkások dolgoznak, mindenre a világon inkább hasonlítanak, mint műhelyre. Hihetetlen, de mégis való igaz, hogy a helyiségekben 80 centiméter magasan állt a por és szemét. Ilyesmi még a disznóólakban sem fordul elő, de a Ferrumban így van. A munkásbiztosítási törvény a gyárigazgatóság számára nem létezik, és az igazgatóság e törvény rendelkezéseit nem veszi tekintetbe. A részvényes urak, akik nagyrészt külföldiek, bizonyára azt képzelik, hogy Jugoszláviában a munkások gyarmati rabszolgák, és úgy bánhatnak velük, mint az állatokkal. A Novi Sad-i munkafelügyelőség mindezt tudja, de mindeddig semmit sem tett, hogy ezt a kapitalista kompániát a törvény betartására bírja és védelmébe vegye a munkásokat.

Mindezek az okok kényszerítették a munkásokat a rabságból való menekülésre és sztrájkra, amely immár teljes hat hete tart. A sztrájkolók szolidárisak és kitartók. Egyáltalában nem fognak visszatérni a munkába, ha az továbbra is akkordmunka marad, csak akkor, ha biztosítva lesz a napibér. A munkások szolidaritása és kitartása nagyon idegesíti a gyár vezetőségét,

mindenféle trükkhöz és machinációhoz folyamodnak, hogy a sztrájkot megtörjék. Megkísérelte az igazgatóság, hogy néhány lumpenproletárral és tájékozatlan munkással folytassa a munkát. És bár ezek a munkások semmi munkára sem képesek, hanem csak rongálnak, az igazgatóság mégis jól fizeti őket. Ezt számításból cselekszi, mert tudatában van, hogy tiszszeresen visszakapja, ha sikerül a sztrájkot megtörni, mert akkor a munkások tovább is ingyen fognak dolgozni, úgy, mint a sztrájk előtt.

Nem különb a Rottmann vasbútorgyári munkások helyzete sem. Követelésük olyan minimális, aminek tiszszerese is kikerülne abból a bőséges profitból, amit az ott dolgozó munkásság verejtékével kiizzadt, hogy legyen az uraknak mit eldözsölni. A Rottmann-gyárban is éppúgy, mint a Ferrumban, akadtak sajnos volt szervezett munkások, akik mint sztrájkötörők dolgoznak a gyárban. Ami pedig a legszembetűnőbb, ezek a lumpenproletárok nagyobb számmal azok, akik annak idején – 1925-ben – a vas- és fémmunkások subotici csoportját kettészakították. Most bizonyították be azt, hogy mi volt a céljuk: az osztályegyütműködés még árulás árán is.

Úgy a Ferrum, mint a Rottmann sztrájkoló munkásai közül sokakat letartóztatott a rendőrség, és megkínözva akarja a munkásokat kényszeríteni arra, hogy visszamenjenek a gyárba és éhbérért dolgozzanak. Sőt a túlbuzgóságában annyira megy a rendőrség, hogy az elkeseredett kenyérharcot politikai harcnak minősíti, és így alkalmat keres, hogy állati sorsba kényszerítse a munkásokat. A meghurcolt munkások között van Lendvai munkástartestvérünk felesége is. Valószínűleg „szélsőséges politika” miatt.

Hogy ki csinál ebből a sztrájkból politikát, az ki fog tűnni majd ott, ahova a munkásság az ügyet tereli. Adatokkal fogjuk bizonyítani, hogy a rendőrség a gyárigazgatóság szolgálatában áll. De egyéb és súlyosabb dolgokat is bizonyítani fogunk, ami kompromittálni fogja a gyár igazgatóságát. Urak! Van a munkásnak is esze.

Tiltakozunk a subotici rendőrség illetően durva és törvénytelen eljárása ellen, mi kérdezzük a belügyminiszter urat, milyen jögon avatkozik bele a rendőrség a munkások békés sztrájkjába? Milyen jögon támadhatja meg

Tikvicki rendőrkapitány a munkásokat, akik pusztá életüket védelmezik egy vad kizsákmányoló kompániától. Mi kimondottan követeljük a belügy-miniszter úrtól, hogy intse meg ezen alárendelt szerveit, és jogaik és kötelességeik törvénszabta határai közé szorítsa őket.

A munkásokat – sztrájkolókat – pedig ezúttal is felhívjuk, hogy semmitől se ijedjenek meg, hanem tovább is folytassák igazolt küzdelmüket, amelyből az egész munkásosztály segítségével győztesként fognak kikerülni.

29. szám (július 24.)

***Ki proletár irodalomra áldoz,
az önmagát segíti elő!***

Földi Ferenc sentai cipésmester már másodszor bizonyította be piszkos viselkedését. Az első eset 1925 második felében történt, amikor is Bőviz Franciska tűzöleány bérének a kifizetését hónapról hónapra halasztgatta. Kilenc hónap múlva aztán a szaktársnő türelme elfogyott, és kérte a fizetését, amit aztán a szakszervezet segítségével meg is kapott.

Kovács Bözsi szintén ennél a munkások bérére éhes mesternél szabadult fel, és azután még 14 hónapig dolgozott nála mint segéd. A baj akkor történt, amikor a fizetését merte kérni. Vele szemben azonban már erősebben fel mert lépni a mester, mert a felesége is segédkezett neki. A szaktársnő többször is elszámolásra szólította fel Földi mestert, de ez mindig csak pár dinárt adott azzal, hogy „most nem érek rá, majd a jövő héten”. Az elszámolás és a fizetés persze így tizennégy hónapig elmaradt. Amikor mégis erre került a sor, a mester az ott csináltatott új cipőkért és javításokért a legkíméletlenebbül felszámított. Százdináros javítást is ígért, de az elszámolásnál ezt semmibe sem véve, csak négyszáz dinárt akart fizetni egy hónapra.

A leány természetesen tiltakozott az ilyen szemtelenség ellen, erre aztán a majsztranné avval gyanúsította meg, hogy jóban van az urával, és ha nem megy el, olyan botrányt csap, amelyet még Senta nem látott. Erre az ártatlan szaktársnő augusztus elsején ki is lépett, de fizetése nélkül. Földi a fizetést egyik napról a másikra halasztotta, végül is augusztus 8-ra ígerte a bér kifizetését. – Kovács szaktársnő az üzletbe menve ott találta Földi feleségét, aki a legmesszebbmenőleg tiltakozott, hogy a szaktársnő a bérét megkapja, őt magát a legcsúnyább szavakkal illette, leköpte, és nekiment, hogy kidobja. Földi nagy nehezen lecsitította az oldalbordáját, avval, hogy a törvény értel-

mében a munkást ki kell fizetni. Azonban ez a lelketlen munkásnyúzó most se fizetett, csak összeszámolt, és a szaktársnő a majsztranné otromba viselkedése miatt sírva távozott.

Földi Ferenc cipészmeister kistőkés, kisburzsoá. Olyan társadalmi alakulatot képvisel, amelynek a tagjai különösen ma nagyon szorult viszonyba kerültek. Van valami kis tőkájük. De őket is fojtogatja a nagytőkések versenye, amely egyre jobban kiszorítja, felfalja őket és a proletárok közé dobja. A proletárok tehát joggal elvárhatnák, hogy a kisburzsoák ma velük összefogva harcoljanak az igazi ellenség, a nagytőkések osztálya ellen. De jaj! Az a körülmény, hogy munkaadóknak nevezhetik magukat, elvakítja őket, és elhitesi velük, hogy ők tényleg valakik, hogy olyanok, mint a nagy üzemek tulajdonosai. Fejükbe fészkelte magát az a gondolat, hogy nekik éppoly szükséges a munkást nyúzni, mint amazoknak. Gyűlölik a munkást, mert talán ők még nemrégén maguk is azok voltak, és talán ösztönszerűen érzik is, hogy még azokká lehetnek. Buták, mert az ő termelésük kezdetleges, maradi, gőgösek, mert pár fityingjüket millióknak képzelik.

A munkásságnak, úgy a nőknek, mint a férfiaknak, mulatozás, séta és tánciskola helyett a független szakszervezetbe kell tömörülni, és kezét fogva egyesülten kell harcolniuk a nagytőkések és korcs maradványaik, a kistőkések ellen. Az osztályharcos és öntudatos szervezett munkásság tudja csak letörni ezeknek a fölfuvalkodott mestereknek a szarvát, s vívhatja ki magának a jobb munkafeltételeket és a munka nagyobb megbecsülését.

33. szám (augusztus 21.)

ORVOSI „LELKIISMERETESSÉG” A BURZSOÁ TÁRSADALOMBAN CSAK PÉNZÉRT VÁSÁROLHATÓ

(Bábcstopolyai parasztlevelezőnkől)

A jugoszláviai munkásosztály betegség esetére szóló biztosítása, ingyenes orvosi kezelés és ingyenes patika, balesetbiztosítás olyan zilált állapotban van, hogy az majdnem a nullával egyenlő. Az ipari üzemek, gyárak munkásainak biztosítása úgy-ahogy létezik, de itt is sok a visszaélés úgy a munkaadók, mint a betegsegélyző pénztárak részéről. A falusi nincstelen földmunkások biztosításáról pedig nemcsak hogy egyáltalán nem gondoskodtak, hanem elfojtanak minden oly törekvést, amelyet az osztálytudatos szervezett munkás-ság indít a földmunkás tömegek biztosítása érdekében.

Hogy milyen az egészségügy a falun, azt könnyen el lehet képzelni. A falura került orvosok a gyors meggazdagodás ösztönétől űzve, csak oda mennek beteghez, ahol pénz van. A falusi földmunkásnak pedig nincs pénze, de még kenyere se. Így fogyatékos táplálkozás és az egészségtelen lakásviszonyok, hiányos öltözködés folytán a legtöbb betegség a falusi proletárcsaládokban üti fel a fejét. Orvosra volna szükség és betegsegélyző biztosításra, hogy a munkáscsalád megmeneküljön a pusztulás elől.

E szomorú tény bizonyítására csak két példát mutatunk be a sok ezer közül, a mi községünkéből. Kis Ferenc Lajos elvtársnak van egy gyermeke, akit sajnos nem óvhat, őrizhet a nyavalya és betegség ellen, mint holmi burzsoák az ő kölkeiket. Kis Ferenc Lajos elvtárs és felesége, éppen úgy, mint a többi proletár családapák és anyák kénytelenek dolgozni menni, a gyermeket pedig otthon hagyni vagy teljesen egyedül bezárva, vagy az utca veszedelmére, vagy ha van rokon, arra bízni. A kisgyermekkel az, ami ilyen esetekben történni szokott, megesett. Megbetegedett, és elvitték az itteni orvoshoz,

aki megvizsgálás helyett a leggorombábban összeszidta a dologban görnyedő szülőket, hogy miért nem táplálják a gyermeket úgy, ahogy azt kell.

Az orvos „úr” abból a társadalmi rétegből való, amely a saját kényelmes helyzetéből a munkásnyomort is rózsás színben látja. Csak akkor ereszkedik le a nyomor fertőjében fetrengő robotosok közé, ha azt politikai és profitérdekei megkívánják, különben segély és jó szív helyett korbáccsal sújt le a dolgozók görnyedő hátára. A választások előtti vérmes ígéretek később proletárverejtékké változnak...

Egy másik eset sem különb az előbbinél, amelyben a szenvedő ismét egy proletár családtag, egy munkásnő: Tóth Mihályné. A beteg nő, mivel tagja volt a betegsegélyzőnek, hát az itteni betegsegélyző pozítura orvosát hívták ki, aki bölcsen meg is állapította a betegséget szimulálás formájában, mert a beteg hozzátartozói nem tudták fizetni az orvosi díjat. Az elvtársnő hozzátartozói az utolsó paráikon kénytelenek voltak más orvost hívatni, aki aztán megállapította a betegség súlyosságát, és kezelés alá vette a beteget.

Eltársak! Falu nincstelen proletárjai! Világos példaként áll előttek, hogy minden és mindenki ellenetek van a mai társadalmi rendszerben. Egyedüli támaszunk a mi szervezettségünk, osztályszolidaritásunk, amellyel ki tudhatjuk vívni nemcsak a falusi nincstelen földmunkások biztosítását, de jobb életét is.

39. szám (szeptember 25.)

KATONÁS SELYEMGYÁR

(Novi Sad-i munkáslevelezőnkől)

Novi Sadon a Duna partján van az állam tulajdonát képező régi, de nagy selyemgyár, amelyben több mint 200 proletárnő termeli a munkát, még csak hírből sem ismert hölgyeknek a puha selymet. A benne sorvadó életet csak azok a bent robotoló emberpáriák ismerik, akiket proletárnőknek neveznek. Nem új dolgot mondunk el, mindenütt, ahol szép és jó ruhában járó jóllakott kapitalisták és silány ruhájú koplaló proletárok vannak, mindenütt, ahol munkáltatók és olcsó pénzért kényszerülve a munkaerejüket áruba bocsájtó munkások vannak, ilyen vagy ehhez hasonló az élet. Vessünk egy pillantást, hogy milyen a senkiszámba vett proletárnők élete a hatalmas üzemben.

Ha valamelyik egészséges, pirosposzsgás arcú munkásnő azzal a szándékkal fogja meg a gyár kilincset, hogy bent 15 dináros kezdőfizetéssel munkát kapjon, rövid idő múlva nemcsak arcának színét veszíti el, hanem egészségét is kikezdi a gyár levegője. A gyárban 200-nál több munkásnő dolgozik, a fizetés 15—25 dinár naponta. Az eddigi sivár, egyhangú életüket egy nemrég a gyárba került új igazgató „úr” zavarta keserűbbé, valami Dinjački Stevo volt snájdig huszártiszt „úr” személyében. Ez a volt huszár „úr”, úgy látszik, nagyon megszokta a lovakat, a vezényszót és a mindent eltűrő katonákat. 65—70 százalékos meleg vízben vájkálva kell dolgozni: a rekkenő melegben száraz időben az ablakokat nyitva tartották, most tilos a kinyitás. A munkásnőknek a munka megkezdése előtt jóval előbb be kell jönni és csendben haptákban le kell ülni és úgy kell bevárni a munkakezdést jelző kürtölést. Szombaton este munka után általános takarítás szokott lenni, és ezért eddig félnapos napszámot kaptak. Most azt lekommandírozták. Eddig tessék-lássék jutalom is volt, most csak büntetés létezik. Megtörtént, hogy 25 munkásnő

közül 12-nek volt büntetése és a 23 dináros napszámra 13 dináros büntetés jutott. A legcsekélyebb dologért huszárnnyelven küldi a munkásnőket az anyjuk „ölebe”, vagy pedig jön a rögtöni elbocsátás. Este eddig mindjárt hazamehettek, ma pedig be kell várni, míg leellenőrzik az összes munkásnőket és csak azután mehetnek.

A huszártiszt „urak”-at őrmester „urak” nélkül el se lehetett képzelni, és itt a gyárban a zupás szerepet híúségesen tölti be valami Gellér Ilona névre hallgató szoknyás, aki olyan hangon kiabálja a „helyre-helyre” vezényszót, mint a piros bugyis elődjei a „csutakolási” parancsszót.

A termelést nem vezényszóval, hanem ésszerű gazdasági politikával vezetik. A munkások pedig nem falovak, se egzecírozó, gyilkolást tanuló katonák, hanem az életszükségleteket termelő hasznos és nélkülözhetetlen emberek, akiknek termékeiben azok duskálkodnak, akik nem termelnek.

Nagyjából ilyen a munkásnők gyári élete. Hazamenve, a nincs és a zsúfolt, egészségtelen, de drága lakás fogadja. Otthon kezdődik a küszködés: miként ossza fel a 15—20 dinárját. Kell lakásra, fára, kenyérré és ruhára, de arra nem jut, csak rongyra.

Ti pedig, munkások, ha emberibb életet akartok, küzdenetek kell érte. De ezt egyenként nem tehetitek, hanem csak összefogva, szervezve. Szervezketek a független szakszervezetekben, amely küzd a munkásság egy szebb és boldogabb jövőjéért.

45. szám (november 13.)

A ZSÁK ÉS A FOLTJA

(Moravicaí munkáslevelezőnkől)

Hogy a tőkés társadalomban a társadalom minden intézménye ezen társadalom „tőkés” rétegének érdekeit szolgálja, ez az öntudatos munkások előtt régtől fogva ismeretes. De az öntudatlan munkások – pedig sajnos ma még ezek képezik a munkásosztály túlnyomóan nagy hányadát – engedik magukat a burzsoázia tagadhatatlanul ügyes szemfényvesztői által félrevezetve hinni azt, hogy a jelenlegi tőkés burzsoá társadalomban demokrácia és egyenlőség uralkodik.

Nevezetesen egyenlőség a polgári jogok terén. Hisz a még magát öntudatos és felvilágosultnak tartó munkás szájából is számtalanszor hallani e szót: „a törvény előtt mindnyájan egyformák és egyenlők vagyunk”.

Hogy ez mennyire népbútítás és csalás, ennek bizonyosságául szolgáljon az alábbi eset:

„Az édes magyar testvér”-ekhez tartozó Kovács András és fia János gazdák, akiket az a jó isten vagy 100 lánca földbirtokkal vert meg, megfogadták Momcsek József nős, 3 családos munkást az alábbi feltételek mellett: (Közöljük a megállapodást szó szerint, teljes íráshibáival együtt.)

„Alulírott gazda megfogadtam Momcsek József munkást 1927 aug. 24-től 1928 április 24-ig, fizetése ezen fentmegnevezett időre 150 azaz egyszázötven dinár 7 mázsa búza 14 mázsa morzsolt kukorica.

Semmiféle tűzrevalót ez év leteltével elvinni a cselédnek nem szabad. Ha tehenet fej a felesége, minden negyedik liter tej az övé. A rábizott jószágot rendesen gondozni tartozik és tartozik nappal nap keltétől nap lementig akár kézi, akár igaerővel kint dolgozni. Reggel fél óra, délben egy óra az

étkezési idő, ozsonna nincs. A felesége mosni, vasalni és meszolni tartozik napi 20 dinárért ben kosztón. Csutkát mint tűzi anyagot havonta tíz kosárral kap. A szobát naponta egyszer szabad fűteni. Minden munkát tartozik végezni, amit a gazda parancsol, ha a gazdát valami ingyen munkára hajtáná a hatóság, úgy helyette a cseléd vasárnap is tartozik menni.

Munkaidő alatt a cselédnek tilos a lakására bemenni. A cselédnek minden második héten az istállóban kell aludni, ha benkosztos cseléd nem lenne. Mikor helyre áll kap egy mázsa krumplit.

Kelt St. Moravica, 1927 júl. 18.

Kovács János gazda”.

Ilyen bérlevél alapján állt munkába Momcsek munkástársunk, és tőle telhetően igyekezett eleget tenni a nyomor által reá kényszerített nehéz kötelezettségnek. De nem úgy a gazda, mert a megígért 1 méter mázsa krumplit még a munkás követelésére sem adta meg mind, hanem csak felét nagy duzogva.

A hajcsárkodáshoz állandóan igen jól értett, és sűrűn ordította: „Hé, énnálam nem így szoktak dolgozni, énnálam 10 perc alatt egy kocsi kukoricaszárát meg kell rakni.” De a „jó gazdának” nemcsak erre van gondja, hanem arra is, hogy ha a sürgős munka elvégződik, még olcsóbb cselédet keressen és tartson.

És ha ő valamit akar, hát azt végre is hajtja, csak alkalomra vár. Ha pedig csak az kell, az is akadt hamarosan.

Október 31-én vásár volt, és Momcsek munkástársunknak is be kellett egyes dolgokat vásárolnia télire. Szabadságot kért s kapott is a gazdától. Reggel 7 órakor távozott el a tanyáról és délután 1 órakor jelentkezett a gazda apjánál, ahol azzal fogadták, hogy hol csavarog, hisz már egy kocsi fűvet kellett volna ekkorra hozni. Természetesen munkástársunk tiltakozott. Ő nem csavargott, de előbb nem bírt bevásárolni. Majd eltávozott, lekaszálta a kocsi fűvet és hazavitte az öreg gazdához, aki tudtára adta, hogy a szállásáról vasárnapig elpakoljon.

Kint még nagyobb volt a meglepetése, mert már az utódja, az olcsóbb cseléd is kint volt a tanyán, ahol a fiatal gazda szintén jól lehardta és tudtára adta: „Ha nyolc napon belül el nem pakol, csendőrökkel hányatom ki.”

No de van faluháza, ott mérik az igazságot!

Elment hát Momcsek munkástársunk oda elpanaszolni a baját. A bíró jó ember, és Kovács uram éppen akkor informálta, amikor a bérese elment panaszt tenni.

A bíró meg is hallgatta, igazat is adott neki, de hogy barátját és osztálytársát meg ne sértse, azt tanácsolta a béresnek, menjen és kérje meg szépen a gazdát, hátha megbocsájt...

A munkástársunk azonban azt gondolja, talán mégsem egészen így szól a törvény, és majd elmegy igazságot kérni és keresni a topolyai járásbírósághoz.

A jegyzőtől tehát szegénységi bizonyítványt kért és kapott is, ezzel be ment a topolyai járásbírósághoz, de – és itt már kezd kilógni a lóláb – a járásbíró úr nem is akarta meghallgatni!

Hanem azonnal a cselédkönyvét kínálta e szavakkal: „Ja maga az, maga a Kovácsnak a cselédje, itt a könyve és pakoljon, mert lezáratom.”

A könyvébe pedig be van írva: „Engem a szolga disznónak nevezett, dec. 24-ig kifizettem és elbocsájtottam.” Jellemző az, hogy a gazda nem tud államnyelven, míg a fenti sorok államnyelven vannak beírva. Vajon ki tette meg ezt a szívességet a 100 láncos magyarpartí gazdának?

Vajon ismeri-e, igen tisztelt járásbíró úr, azt az ipartörvényt, amely elrendeli, hogy a munkásnak a munkakönyvébe a bérviszonyon kívül más be nem írható?

Vajon megindította-e az eljárást a törvények ezen nyílt megsértése miatt a fenti gazda ellen?

És most az utolsó felvonás Topolyán.

Munkástársunk nem akar belenyugodni az őt ért súlyos igazságtalanságba, megpróbál még valamit, elmegy Jeszenszki ügyvéd irodájába, az ügyvéd

helyette fogadta, meghallgatja és nagy bölcsen kijelenti: nézze, ha maga megelőzte volna a gazdáját, úgy talán valamit lehetne tenni, de így legjobb, ha szépen megkéri a gazdát és visszakönyörögi magát.

Íme, a burzsoázia zsákja mindenhol megtalálta a foltját.

48. szám (december 4.)

Munkanélküliek, szervezkedjetek, hogy munkához juthassatok!
